

ASOCIACE
ORGANIZACÍ
V OBLASTI
VĚZEŇSTVÍ

TISKOVÁ ZPRÁVA

Chybně nastavená pravidla, represivní přístup a kolektivní vina způsobí propad do chudoby a ztrátu bydlení u mnoha lidí včetně dětí.

Připravovaný návrh zákona o sociální pomoci má přinést vyšší a adresnější podporu a zjednodušení systému podpory, reálně hrozí pravý opak. U řady rodin se dávky sníží a zhorší se tak jejich stávající situace. Podle Asociace organizací v oblasti vězeňství (AOOV) novela místo pomoci sociálně znevýhodněným rodinám prohloubí jejich nouzi a zejména děti uzavře do bludného kruhu: dětský domov, ulice, kriminalita, vězení a následná recidiva. Náprava mladistvých recidivistů je velmi nákladná a ne tak účinná jako prevence. Výbor pro sociální politiku si na středečním zasedání vyžádal další data od MPSV s cílem zjistit, jaký přesně bude dopad na ohrožené skupiny obyvatel.

Praha, 17. ledna 2025: Nejkontroverznější částí reformy je **zavedení kolektivní odpovědnosti rodin**. Podle návrhu zákona pochybení každého člena domácnosti dopadne na všechny, způsobí snížení sociální dávky pro celou domácnost např. na bydlení, péči o děti apod., což vede k destabilizaci celé rodiny a významnému zhoršení podmínek pro děti. Na středečním zasedání Výboru pro sociální politiku bylo další projednávání návrhu odloženo na 5. února. Zástupci Výboru požadují po Ministerstvu práce a sociálních věcí (MPSV) doložit přesná data o výpočtu dávky. Není totiž jasné, zda novela nepovede k negativnímu dopadu na ohrožené skupiny obyvatel a ke zhoršení jejich situace.

Problematická ustanovení zákona:

- **Dávka je podmíněna pracovní aktivitou všech členů domácnosti. V případě, že jeden člen domácnosti včetně strýčka nebo babičky nebude plnit povinnosti, budou kráceni všichni včetně podpory bydlení, což může vést ke ztrátě stabilního bydlení pro mnoho rodin, které se již nyní potýkají s různými typy problémů.**
- **Složka sociální dávky na dítě může být odebrána v případě, že dítě neplní školní docházku.**

- **Sociální dávka je podmíněna spoluprací s Úřadem práce. Stačí, aby se žadatel nedostavil na schůzku, může být z Úřadu práce vyřazen a o dávku přijít.**
- **Výše složky bydlení je omezena tzv. normativy (maximální částky, které mohou žadatelé získat na pokrytí nákladů na bydlení). Normativy jsou nastaveny významně pod běžnými cenami nájmu na trhu. To významně zhorší možnosti uzavírat nové nájemní smlouvy například pro mladé domácnosti, nebo lidi dostávající se z institucí či bytové nouze.**

Nastavení normativů pro bydlení povede ke zchudnutí zásadní části příjemců a příjemkyň dávek o několik tisíc korun měsíčně, obzvláště těch v nízkopříjmových zaměstnáních.

„Cílem revize mělo být lepší zacílení sociálních dávek. Výsledek je ale takový, že se sníží o několik tisíc i obrovskému množství domácností, které předkladatel nemohl zamýšlet. Dopady nám v modelech vycházejí velmi negativně pro pracující rodiny, samoživitelky a lidi v exekucích,“ komentuje mluvčí Platformy pro sociální bydlení, Mikoláš Opletal.

„Když dítě přijde o stabilní domov, jeho šance na úspěšné začlenění do společnosti dramaticky klesají. Ulice ho často pohltí, což vede velmi často k první trestné činnosti, a následně k uvěznění. Tento bludný kruh je těžké přerušit,“ varuje Pavla Aschermannová z Rubikon Centra.

Co reálně hrozí?

Tereza (8 let) žije se svou maminkou a starším bratrem v malém nájemním bytě na okraji města. Maminka pracuje na částečný úvazek a přivydělává si úklidem, aby rodinu uživila. Starší bratr Ondra (19 let) po ukončení školy nenašel zaměstnání a přestal být vedený na Úřadu práce. Rodina by kvůli tomu přišla nejen o část příspěvku na živobytí, ale podle nové legislativní úpravy i o třetinu příspěvku na bydlení.

Snížený příjem už by nestačil na pokrytí nájemného, a tak by se rodina dostala do dluhů. Nakonec by byli nuceni byt opustit. Dostupné sociální bydlení se v jejich městě nenachází. Jediným řešením by tak byla ubytovna, kde na Terezu a Ondru připadá jedno lůžko v malé místnosti. V této situaci hrozí, že sociální pracovníci vyhodnotí toto bydlení jako nevyhovující pro výchovu dítěte a Tereza by mohla být odebrána z péče maminky.

Dopady pro stát:

- **Nestabilní bydlení jako hlavní rizikový faktor:** Studie Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) potvrzují, že právě ztráta stabilního bydlení je jedním z hlavních důvodů odebrání dětí z péče rodičů.

- **Ekonomická zátěž ústavní péče:** Provoz zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy stát stojí ročně 5 miliard korun. Jedno dítě v dětském domově stojí 60 tisíc Kč měsíčně, ve výchovném ústavu dokonce 100 tisíc Kč měsíčně.
- **Rozpor s evropskou praxí:** V žádné vyspělé evropské zemi nejsou děti odebírány z rodin kvůli nevyhovujícímu bydlení. Namísto toho jsou poskytovány dávky a podpora, aby mohly rodiny zajistit dětem stabilní domov.
- **Náklady na prevenci versus ústavní péče:** Podpora rodiny včetně bydlení je z ekonomického hlediska výrazně levnější než ústavní péče. Investice do prevence navíc přispívají k lepším životním podmínkám a rozvoji dětí.

Řešení: Podpora bydlení, spolupráce se školami a ochranná doba pro návrat do společnosti

Odborníci a neziskové organizace apelují na vládu, aby návrh zákona upravila, aby se předešlo negativním dopadům na rodiny s dětmi, zranitelné a sociálně slabší skupiny obyvatel. Klíčová opatření zahrnují:

Nastavení funkční podpory bydlení: Výše podpory musí odpovídat reálným cenovým podmínkám a podpořit rodiny, aby získaly a udržely si stabilní bydlení. Dávku nelze využívat jako penalizační nástroj a odebráním dávky rodinu trestat např. když některý z členů nenajde zaměstnání nebo nepřijde včas na schůzku na Úřadu práce.

Zrušení sankcí za školní docházku: Místo trestání rodin za školní absenci dětí navrhují odborníci zaměřit se na spolupráci se školami, sociálními pracovníky a dalšími odborníky, kteří mohou pomoci řešit příčiny absencí.

Ochranná doba pro osoby opouštějící instituce: Lidé opouštějící dětské domovy, léčebny nebo věznice potřebují minimálně půlroční ochrannou dobu, během níž by jim nebyly dávky sankčně kráceny. To jim umožní získat stabilitu a vyhnout se návratu na ulici nebo k trestné činnosti.

„Nestabilní bydlení je jedním z hlavních rizikových faktorů pro odebrání dítěte z rodiny. Přetížený systém dětských domovů už nyní stojí stát miliardy korun ročně, a přesto neřeší podstatu problému. Namísto toho, aby rodiny dostávaly podporu, která by jim umožnila udržet si domov, novela je tlačí na okraj společnosti,“ upozorňuje ředitelka Platformy pro sociální bydlení Barbora Bírová.

Zákon zvyšuje riziko kriminality: už nyní ČR má jeden z nejvyšších počtů vězněných

Česká republika už nyní patří mezi země s nejvyšším počtem vězněných osob v Evropské unii. Více než 60 % propuštěných se do vězení vrací, často kvůli nemožnosti začít nový život. Návrh zákona, který ohrozí stabilitu tisíců rodin tento problém podle AOOV ještě zhorší.

„Ztráta domova, chudoba a sociální vyloučení jsou přímou cestou k páchání trestné činnosti. Pokud děti nebudou mít stabilní zázemí, budou hledat alternativy, které často vedou k porušení zákona. Místo aby se situace v České republice zlepšila, můžeme očekávat nárůst kriminality a další zahlcení vězeňského systému,“ uzavírá Barbora Bírová, ředitelka Platformy pro sociální bydlení.

O AOOV

V českých věznicích si odpykává trest přes 19 000 lidí. Patříme k zemím s nejvyšším počtem v Evropské Unii. Index uvěznění se nedaří snižovat, i když kriminalita klesá. Více než 60 % propuštěných se do vězení vrací. Jednou z příčin je absence funkčního systému kontinuální práce s odsouzenými před výstupem z vězení a po propuštění. Právě tuto problematiku řeší Asociace organizací v oblasti vězeňství (AOOV), která sdružuje organizace, odborníky a propojuje různé aktéry v oblasti vězeňství a trestní justice. Cílem AOOV je společně prosazovat progresivní změny v oblasti integrace trestaných osob do společnosti a spoluvytvářet systém, který zohledňuje zájmy a potřeby trestaných osob, obětí i celé společnosti. Bližší informace o AOOV jsou uveřejněny na stránkách www.aooov.cz.

Pro více informací prosím kontaktujte: Barbora Kiliesová, kiliesova@aooov.cz, 605 25 85 95